

El cas dels llibertaris Granados i Delgado

Quaranta anys després de l'execució dels anarquistes Francisco Granados i Joaquín Delgado continua havent-hi obstacles per a la revisió d'un crim legal franquista.

Enguany es commemora el quaranta aniversari de l'execució dels joves llibertaris Francisco Granados i Joaquín Delgado, condemnats a mort per uns atemptats que no havien comès. La seva innocència s'ha demostrat públicament, però la justícia de l'actual democràcia espanyola, que continua avalant la justícia militar franquista, posa tots els obstacles per a impedir el procés de revisió judicial de la sentència, actualment aturat al Tribunal Constitucional.

Les incidències d'aquest cas posen clarament en evidència el doble llenguatge del Govern del PP, dels partits que li donen suport i de l'estat espanyol pel que fa a la veritat històrica sobre el franquisme. A les Corts de Madrid s'aproven resolucions de cosmètica política, condemnant el cop de Franco i prometent honorar a les víctimes de la repressió, com la del passat 20 de novembre, que es va qualificar "d'històrica" perquè el PP la signava per primera vegada, però la realitat és ben diferent. Els entrebancs legals a la rehabilitació de Granados i Delgado serien impensables en un veritable estat de dret. Aquests són els fets.

El judici i la no revisió. Francisco Granados i Joaquín Delgado van ser condemnats a mort com a autors de la col·locació de dues bombes el 29 de juliol de 1963 a la Dirección General de Seguridad de Madrid i a la seu dels sindicats franquistes. Ells van proclamar la seva innocència fins al final, com també

ho va fer públicament a la premsa francesa l'organisme secret llibertari Defensa Interior (DI), que dirigia, des de París, una campanya de protesta contra el règim i, a la vegada, planificava atemptar contra la vida del dictador.

En el sumari del consell de guerra no hi ha proves, ni indicis, ni testimonis de càrrec. Ells van reconèixer la seva implicació en un pla no realitzat d'atemptar contra Franco; així explicaren la possessió dels explosius que els hi trobaren, però van negar rotundament ser els autors de les bombes del 29 de juliol. L'acusació es va basar en una primera declaració, feta sota tortures, en què es reconeixien culpables. Dissset dies després eren executats.

L'any 1996, el documental *Granados i Delgado. Un crim legal*, finançat pel canal ARTE francès, investigava en profunditat els fets, analitzava amb rigor sumari i demostrava públicament la seva innocència. Per primera vegada, Sergio Hernández i Antonio Martín, dos membres de les Joventuts Llibertàries, reconeixien ser els veritables autors dels atemptats de Madrid. Les seves declaracions anaven acompanyades d'una minuciosa reconstrucció dels fets, aportant els testimonis d'Octavio Alberola, dirigent de DI, i de Vicente Martí i Luis Andrés Edo, militants llibertaris pròxims a les accions del 63. TVE va trigar un any a emetre aquest documental, a altes hores de la matinada, després de la seva estrena a França.

Familiars i companys de Granados i Delgado van presentar un recurs de revisió de la sentència davant la Sala Militar del Tribunal Suprem de Madrid. El 3 de març de 1999 aquest Tribunal denegava la revisió, avalant la justícia militar franquista. El tribunal era presidit per José María Ruiz-Jarabo, fill de l'antic ministre de Justícia de Franco, i actuà de po-

A la part superior de la pàgina del costat, a l'esquerra, Joaquín Delgado Martínez, i, a la dreta, Francisco Granados Mata. Sense proves, i en pocs dies, es va ordenar la seva mort. A sota, l'estat en què va quedar l'interior de la Dirección General de Seguridad després de les dues bombes col·locades el 29 de juliol de 1963.

nent Javier Aparicio, provinent del cos jurídicomilitar de la dictadura. Això ocorria 24 anys després de la mort del dictador, en ple estat de dret democràtic.

Aquesta resolució semblava redactada pels mateixos que van escriure la sentència del 1963. Afirmava que la pena de mort l'havia dictada "un òrgan jurisdiccional col·legiat, constituït d'acord amb la legalitat vigent" en aquell moment, que "tant en el període sumarial com en l'acte de la vista es va practicar prova amb intervenció del ministeri fiscal i de la defensa dels encausats, prova que va ser valorada en consciència" i que "davant de tan sòlida estructura", les proves que s'aportaven eren "escasos i dèbils".

El tribunal militar del 1963 va instruir el sumari en tretze dies i quatre dies després els feia executar. No hi havia proves ni testimonis contra ells, cosa que, fins i tot el defensor, un militar escollit a dit que no tenia estudis legals, va al·legar en el consell de guerra. Les declaracions autoinculpatòries havien estat realitzades sota tortures a la Direcció General de Seguridad, i negades i denunciades posteriorment davant la Sala.

Entre la detenció de Granados i Delgado i l'execució van passar, doncs, disset dies. Hi havia pressa. Era estiu, i el règim no volia que hi hagués capacitat de reacció internacional com havia succeït amb l'afusellament del dirigent comunista Julián Grimau, uns mesos abans. La voluntat era esborrar-los de la història. Una voluntat que avui encara perdura.

El Tribunal Suprem Militar del 1999 considerava que condemnar a mort sense proves, sense defensor amb estudis de dret i amb declaracions sota tortura era actuar "en consciència", segons la legalitat vigent l'any 1963, cosa que els permetia, segons la vigent legalitat del 1999, impedir que els veraders autors i els seus companys declarassin i aportessin proves per rehabilitar la memòria i la injustícia brutal comesa contra Granados i Delgado.

La justícia espanyola que instigava a la detenció i al judici de Pinochet, que internacionalment aparentava valors democràtics de dret i de reparació dels crims comesos a Xile, impedia, a casa

Accedir a revisar una sentència juridicomilitar franquista i acceptar les proves presentades per declarar-la errònia o irregular podria provocar un allau imparable de reclamacions legals contra la justícia de la dictadura. Crearia un precedent que remenaria el passat i la història del país de tal manera que faria trontollar la solvència democràtica de molts franquistes reconvertits i de molts polítics antifranquistes que van col·laborar durant la 'modèlica' transició a silenciar el passat i evitar que es fes justícia. I això no interessa a ningú

L'assassinat dels llibertaris a Madrid va travessar fronteres. Diversos mitjans de comunicació francesos es van fer ressò d'un cas que semblava ben fosc.

seva, la revisió d'un cas flagrant d'error o d'irregularitat judicial premeditada, que havia ordenat el crim legal de dos innocents.

El 16 d'abril de 1999, els familiars dels dos llibertaris van presentar un recurs d'empara al Tribunal Constitucional, per creure innacceptable l'argumentació jurídica i per considerar que la denegació de proves és anticonstitucional. Aviat farà tres anys, i la més alta instància jurídica, que vetlla per la correcta aplicació de la Constitució i pel respecte a l'estat de dret, encara no s'ha pronunciat.

Precedent. Accedir a revisar una sentència juridicomilitar franquista i acceptar les proves presentades per declarar-la errònia o irregular podria provocar un allau imparable de reclamacions legals contra la justícia de la dictadura.

Crearia un precedent que remenaria el passat i la història del país de tal manera que faria trontollar la solvència democràtica de molts franquistes reconvertits i de molts polítics antifranquistes que van col·laborar durant la "modèlica"

transició a silenciar el passat i evitar que es fes justícia. I això no interessa a ningú perquè, de fet, obligaria a reescriure la història i minaria les febles bases sobre les quals es va construir l'actual estat de dret. En realitat, ja estan en fals: quin estat de dret és el que impedeix que es faci justícia, que nega la presentació de proves i testimonis i que abona i considera sòlides les decisions d'una justícia militar que actuava al marge de les lleis del dret, en una dictadura militar?

A més dels obstacles per la revisió de la sentència, la justícia democràtica, malgrat que el PP signi boniques declaracions parlamentàries prometenent "honorar a les víctimes de la repressió", segueix sense resoldre els casos pendents, i negant-se a l'ampliació de les lleis que ho permetrien. El 19 de febrer de 2002, argumentant "poca precisió", el PP va rebutjar la proposició socialista de concedir a les vídues i els vidus de les persones executades durant el franquisme les mateixes indemnitzacions que han rebut ex-presos i represaliats.

Un exemple és el cas de Pilar Vaquerizo, vídua de Francisco Granados. Li ha estat negada l'ajuda perquè el seu marit no va complir el requisit demanat per llei: un any de presó. No va poder complir-lo i el van executar disset dies després de detenir-lo. De fet, si no l'haguessin matat, probablement no hauria sortit en llibertat fins la llei d'amnistia de 1977. Hauria complert molt més d'un any de reclusió. De quina reparació moral a les víctimes parlen, quan neguen fredament i fermament l'honor o reconeixement als familiars dels qui van ser executats?

El "Grup pro revisió del procés Granados i Delgado" seguirà durant l'any en curs amb la campanya informativa reclamant la revisió del judici, i exigint que les "declaracions històriques" de condemna del franquisme es facin realitat. El 20 de febrer, en el marc de les jornades que cada any se celebren a Argelers sobre la retirada republicana, hi va haver un acte sobre el cas Granados i Delgado. L'1 de març, a París. I ara seguiran per tot Catalunya i l'estat espanyol. Com l'any passat. Fins a la fi.

Xavier Montanyà